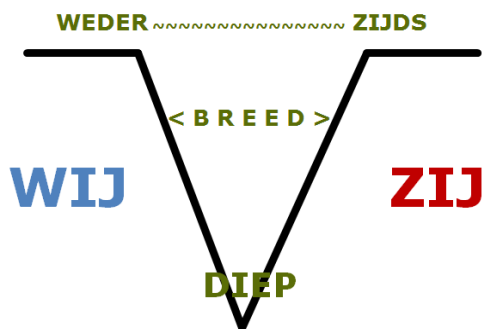

WEDERZIJDSE INTEGRATIE MET ROMA

SUCCEFACTOREN

WAAROM

De kloof tussen Roma en niet-Roma is diep, breed en wederzijds.

Diep: de hoeksteen van de etnische identiteit van de Roma is om niet (al te zeer) te gelijken op de meerderheid.
Wederzijds: ook de burgersamenleving houdt de Roma liever op afstand.
Breed: de culturele verschillen (waarden, levensstijl...) zijn opvallend groot.

Er heerst een diep wantrouwen tussen beide groepen. Dat is historisch gegroeid en remt de spontane integratie af. Ondanks de vele eeuwen die Manoesjen/Sinti, Roms/Roma en Voyageurs/Travellers in Oost- en West-Europa verblijven zijn ze overal getekend door lage scholings- en

tewerkstellingsgraad, lage levensverwachting en uitstoting.

Onze moderne samenleving wil zich niet meer neerleggen bij uitsluiting van groepen en ontwikkelt methodieken om iedereen erbij te betrekken. Vanuit de confrontatie met verschillende doelgroepen in diverse landen kunnen we meerdere hefboomen identificeren die de wederzijdse integratie van Roma en niet-Roma dichterbij brengen:

- [Blijk van aanvaarding](#)
- [Professioneel gecoachte vrijwilligers](#)
- [Samen werken ipv samen praten](#)
- [Outreaching](#)
- [Niets voor niets](#)
- [Brugfiguren](#)
- [Focus op bereikbaren](#)
- [Doelen bijstellen](#)
- [Missie en taak](#)
- [Partnerschap](#)
- [5 kapstokken](#)

BLIJK VAN AANVAARDING

Roma komen bijna altijd afwijzing tegen: waar ze aankomen jaagt men hen weg. Waar ze blijven kijkt men hen met de nek aan.

Landen en steden echter, die een blijk van aanvaarding geven leggen de basis voor een soepeler samenleven met Roma.

Een voorbeeld van bij ons

De vrijwilligers van Vluchtelingen Onthaal Sint-Niklaas

- hebben de Roma vanaf hun aankomst gesteund: materieel en immaterieel;
- konden, dankzij die vertrouwensrelatie, regulerend optreden bij samenlevingsproblemen.

De toenmalige Burgemeester heeft daarop correct ingespeeld:

- de vrijwilligers kregen coaching vanuit de integratiedienst;
- als sommige Roma te veel overlast bezorgden werden ze in groep geconvoceerd op het stadhuis.

Studies wijzen nu uit dat de integratie van Roma het best gevorderd is in Sint-Niklaas, vergeleken met andere Belgische steden.

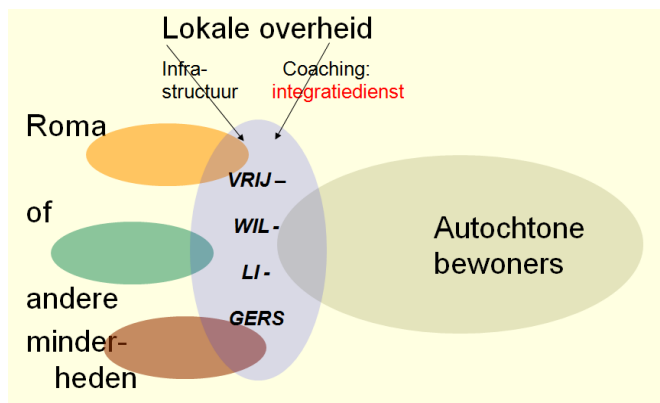
Een voorbeeld uit Finland

Finland heeft in 1975 een huisvestingspolitiek voor Roma gevoerd. Deze hebben hun nomadisch bestaan opgegeven en zijn tussen de niet-Roma gaan wonen. Vandaag ligt Finland ver voorop in de integratie van zijn Roma.

Een voorbeeld hoe het niet moet

In West-Europa is de woonwagen niet of bijna niet aanvaard als woonvorm. De groepen die voor het wonen in een wagen kiezen blijven tot op vandaag gekenmerkt door uitstoting, armoede en lage levensverwachting.

BEROEPSKRACHT COACHT VRIJWILLIGERS

De verbinding tussen Roma en de maatschappij is in de loop van de geschiedenis verbroken.

Om die te herstellen zijn talrijke en langdurige contacten nodig tussen Roma en niet-Roma. Daarvoor kunnen we niet zonder vrijwilligers:

- het moet nog betaalbaar blijven
- Roma aanvaarden gemakkelijker vrijwilligers als brugfiguur

Maar bemiddelen is vaak een ondankbare taak: resultaten zijn niet dadelijk zichtbaar en vrijwilligers kunnen het opgeven.

Daarom is professionele coaching nodig.

Een mogelijk model

In elke bevolkingsgroep zijn er individuen die de brug willen slaan naar andere groepen. Ook al bekijken velen in hun eigen kring hen daarom vaak met argwaan.

Toch zijn het die mensen die moeten kunnen beroep doen op materiële en immateriële steun van hun lokaal beleid: infrastructuur en coaching.

Modellen als peterschap, thuiscompagnons, inburgeringsbuddies, buurtstewards(?) komen in de buurt van dit model.

In de paragrafen die volgen geven we voor zo'n vrijwilligers vuistregels die hun effectiviteit kunnen verhogen en verbeteren.
Om hun impact op de bredere samenleving te verzekeren zou dit model een structureel onderdeel moeten worden van het lokaal sociaal beleid.

SAMEN WERKEN

Bevolkingsgroepen die elkaar ontmoeten in maatschappelijk relevante acties scheppen meer verbindingen. In acties vervagen immers de culturele verschillen omdat de focus op het gezamenlijk doel de overhand neemt: mensen worden opener voor elkaars identiteit en eigenheid.

Praten met elkaar over elkaars cultuur of godsdienst brengt de onderling verschillen te scherp op de voorgrond en daardoor scheidt het nog meer afstand. Het is te mijden als integratiemodel. Het kan hoogstens een aanzet zijn tot een gezamenlijke actie of onderdeel van een evaluatie achteraf. Het is ook een verbaal-intellectuele methodiek, die aan de gewone man voorbij gaat. Toch is het deze gewone man die belangrijk is bij het herstel van verbindingen tussen groepen.

In de actie kunnen we culturele elementen van de ene cultuur enten op de andere cultuur zonder te bruuskeren.

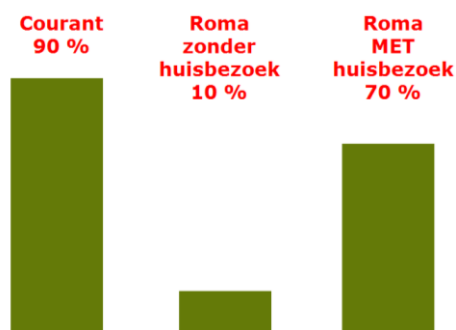
Huiswerkbegeleiding bij Roma aan huis is hier een voorbeeld van. Maar evenzeer een buurtcomité of een "andere competenties-dag" op school...

OUTREACHING

De verbinding tussen Roma en niet-Roma is door de eeuwen heen doorgeknipt. Maar onze moderne samenleving is meer gericht op integratie van groepen met een andere levenswijze. Daarom is het onze opdracht om deze verbindingen terug op te bouwen; zelfs al lijken sommige (sub)groepen daartoe niet spontaan geneigd. Ook al voelt dat tegenstrijdig aan met het buikgevoel van nogal wat mensen, het is de enige uitweg. En die werkt.

Een voorbeeld van bij ons (en elders):

Scholen die het huisbezoek tijdens de vakantie terug invoeren rapporteren een duidelijke stijging van de ouderparticipatie en een afname van het spijsbelen (Klim Op school Gent). Scholen en CLB's die enkel op huisbezoek gaan **nadat** er problemen zijn ontstaan, rapporteren afwijzing en weinig resultaat. Alles wijst er dus op dat preventieve huisbezoeken goed werken en dat we ze vooral niet mogen koppelen aan problemen.

Courant: de aanwezigheid van niet Roma ouders op oudercontacten.

Roma zonder: de gemiddelde aanwezigheid van Roma ouders op oudercontacten in de periode dat leerkrachten geen huisbezoeken deden tijdens de grote vakantie.

Roma met: de aanwezigheid van Roma ouders op oudercontacten zodra de leerkrachten huisbezoeken begonnen doen tijdens de grote vakantie

NIETS VOOR NIETS

Roma en niet-Roma dichter bij elkaar brengen grijpt in in elkaars cultuur. Dat lukt niet met mooie woorden alleen. Vaak is er een stok achter de deur nodig. Daarom pleiten we voor een consequente activering van alle uitkeringen. Om te beginnen de OCMW-uitkering, maar ook de **Kinderbijslag**.

We dienen (opnieuw) het recht op kinderbijslag te koppelen aan de leerplicht. Elke sanctie op ontduiking van de leerplicht laat momenteel lang op zich wachten. Als er al eentje komt. Door de KB te koppelen aan schoolattesten is die sanctie quasi onmiddellijk voelbaar: ouders zullen er sneller op letten dat hun kinderen naar school gaan.

Zo vermijden we het risico dat van grote gezinnen met kinderen die niet voldoende naar school gaan.

Dit geldt ook voor het leefloon en werkloosheidsuitkering: integratiecontracten zijn een onmisbaar onderdeel in de integratie van Roma.

BRUGFIGUREN

Om de kloof tussen Roma en niet-Roma te helpen dichten moeten we brugfiguren inzetten.

We spreken hier bewust niet over interculturele bemiddelaars. Die zijn (vroeger) al te vaak ingezet als spreekbuis van de samenleving naar minderheidsgroepen. Door dit éénrichtingsverkeer werden ze meer een buffer dan een brug.

Brugfiguren werken in twee richtingen:

- ze begeleiden reguliere diensten bij hun outreaching naar Roma;
- zij leiden Roma toe naar reguliere diensten.
- zij nemen nooit de plaats van één of andere in: zij beheersen de kunst van de veelzijdige partijdigheid.

Dit is geen comfortabele positie. Vandaar dat zij moeten kunnen terugvallen op een team van lotgenoten en een coaching die daar kaas van gegeten heeft.

Voorstel

Het meest aangewezen lijkt ons dat ze in dienst komen bij het Minderhedenforum en werken vanuit de erkende federaties van etnisch-culturele minderheden. We pleiten ervoor dat er in het begin meerdere Roma bij deze brugfiguren zijn. Op die manier krijgt Vlaanderen over een afzienbare tijd professionele Roma woordvoerders. Zonder de Roma zelf kunnen we immers geen gedragen beleid in praktijk brengen.

Een voorbeeld uit Roemenië

Roemenië gaat er prat op dat ze 1 brugfiguur per 2.000 Roma hebben. Als Vlaanderen dat wil evenaren dan moeten er meteen al 15 à 20 aangesteld worden.

SUCCESSFACTOREN VOOR BEROEPSKRACHTEN EN VRIJWILLIGERS

Roma confronteren ons met de grenzen van onze systemen. Dat kan moeilijk anders: doelen en methodieken zijn ontworpen zonder dat de Roma in beeld waren.

Wat in 5 eeuwen is teloor gegaan, kunnen we niet in 5 jaar herstellen. We hebben er misschien 5 generaties voor nodig.

Integratie van Roma is generatiewerk.

We werken nu met de eerste generatie. En dat kan bij beroepskrachten en vrijwilligers wel eens frustraties opwekken.

FOCUS OP BEREIKBAREN

Tussen de Roma, zoals in andere bevolkingsgroepen, komen we vaak 4 niveaus van betrokkenheid tegen:

- autonomen,
- zelfredzamen,
- bereikbaren,
- afhankelijkken

Autonomen en zelfredzamen trekken hun plan. Ze wenden zich pas tot de hulpverlening als ze kopje onder (dreigen te) gaan. Deze twee subgroepen zijn vaak het moeilijkst bereikbaar.

Er zijn echter ook bereikbare Roma. Wellicht is het best om ons vooral op deze groep te concentreren. Zij streven naar een zekere graad van maatschappelijke participatie. Op die manier zijn ze een voorbeeld voor andere Roma. Ook voor de zelfredzamen.

Afhankelijkken staan ook open voor hulpverlening maar worden niet direct gezien als rolmodellen.

DOELEN BIJSTELLEN

Vaak zullen we ook moeten tevreden zijn met minder hoge ambities. Roma kinderen halen misschien niet alle eindtermen in het lager onderwijs. Het is vaak al een hele verwezenlijking dat ze het lager onderwijs afmaken.

Roma mama's zullen niet alle regels van Kind en Gezin opvolgen qua voeding, slaaphouding, stimulering... Het is vaak al een hele verwezenlijking dat alle vaccinaties op tijd kunnen uitgereikt worden.

MISSIE EN TAAK

Een vertrouwensrelatie stoelt op een gedragen visie (binnen een team) en op een duidelijke taak.

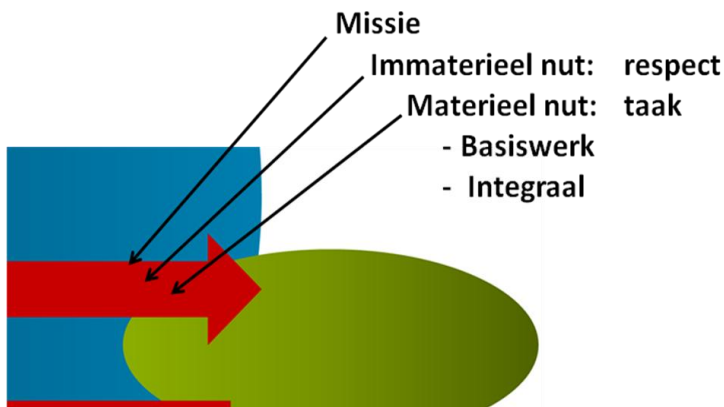
De missie moet er zijn om te oordelen welke taken de bemiddelaar opneemt en welke niet. Zonder missie wordt je al gauw een loopjongen/meisje.

De taak moet er zijn om voor de Roma duidelijk over te komen. Voor hen kan de aanwezigheid van een vreemde "vreemd" overkomen. Als je "nut" duidelijk is wordt die drempel snel lager.

Dat "nut" is

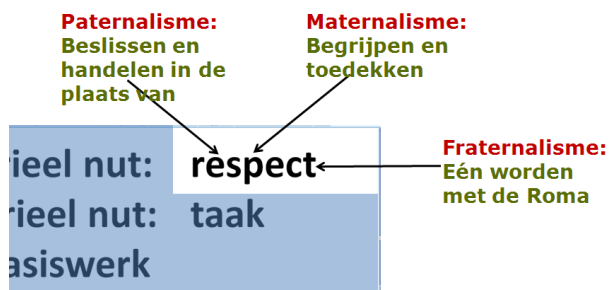
- materieel: je moet iets tastbaars te bieden hebben. In het begin zal dat meestal gaan over administratieve en materiële zaken. Daarom is het goed om voor alles aanspreekbaar te zijn. Je hoeft geen deskundige te zijn op alle beleidsdomeinen. Je moet wel gepast kunnen doorverwijzen (zonder af te wijzen).
- immaterieel. Je aanwezigheid met een duidelijke missie en een duidelijke taak wekt meestal respect op. Je aanwezigheid zelf geeft je een zeker krediet (zgn. presentie).

Als de bemiddelaar op zijn beurt respect toont kan het vertrouwen vlot tot stand komen.

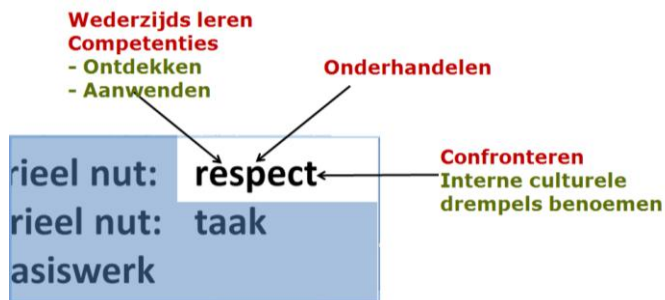

PARTNERSCHAP

Wie Roma met "respect" wenst te benaderen kan in een verkeerd begrepen versie ervan terecht te komen:

Wij kiezen voor een vorm van partnerschap.

Toetsvragen die je jezelf of binnen je team kan stellen zijn:

- Wat leren we bij van ons werk met de Roma
- Zien we de competenties van de Roma
- Hoe wenden we die aan in onze acties
- Kan ik het mij permitteren om in onderhandeling te gaan
- Kan ik confrontaties aangaan zonder de verbinding te verbreken

ZOLANG ER NOG GEEN VERTROUWENSRELATIE IS

Schoenen uit

Als je merkt dat er schoenen aan de voordeur staan, doe ook je eigen schoenen uit om binnen te gaan. Ook al zeggen de bewoners dat dat niet hoeft.

Geen koffie weigeren

Een blijk van welkom sla je niet af. Vraag desnoods een glas water in de plaats.

Niet vragen om naar het toilet te gaan

Voor sommige Romagroepen is toilet zeer privé. Zolang je niet weet hoe het bij je cliënten daarmee gesteld is: niet vragen.

Geen vragen stellen

Roma voelen zich sowieso al vaak ondervraagd. Vragen trekken een muur op. Effectiever is actief luisteren. Mensen vertellen vaak meer aan een actieve luisteraar dan aan een ondervrager.

Discreet zijn

Vertel zo weinig mogelijk over het ene Romagezin aan het andere. Je schept een vermoeden dat je ook over hen zal praten bij een ander.